

Met de stadsdichter op pad

The image features a teal background with a white, torn-paper-like edge on the right side. Two seagulls are perched on wooden posts. The seagull on the left is smaller and stands on a shorter, wider post. The seagull on the right is larger and stands on a taller, narrower post. The posts are made of dark wood with a white-painted top section. The seagulls are white with grey wings and yellow beaks.

Wandelroute met
stadsgedichten
langs de mooiste plekjes
in Den Helder

Luister met QR-codes naar de stadsdichter op locatie

Uitgave van de

Commissie Stadsdichter Den Helder

Mogelijk gemaakt door:

- KopGroep Bibliotheken
www.kopgroepbibliotheken.nl
- Noordhollands Dagblad
www.noordhollandsdagblad.nl
- Triade - Centrum voor Kunsteducatie
www.triade-denhelder.nl
- Citymarketing Den Helder
www.denhelder.online
- Woningstichting Den Helder
www.woningstichtingdenhelder.nl
- Oneindig Noord-Holland
www.oneindignoordholland.nl

Vormgeving en opmaak Studio Kisteman

Inhoud

Gedichten beluisteren	3
Voorwoord	4
Wandelroute.....	5

Gedichten

1. ZEESTAD	7
2. DEN HELDER KUST DE ZEE	8
3. HET MOOISTE VAN DEN HELDER	9
4. ZEEZICHT	10
5. PIER BIJ EB	11
6. KUSTWACHTTOREN.....	12
7. KERKHOF HUISDUINEN.....	13
8. DAG VAN DE MUZIEK	14
9. PARK.....	17
10. MEISJESVAKSCHOOL.....	18
11. WATERTOREN	19
12. STADSPARKGEDACHTEN.....	20
13. EINDSTATION	21
14. STADSHART GEZOCHT	22
15. MONUMENTENDAG	23

Plattegrond	15-16
--------------------------	-------

Biografie

Jack W. Beneker	24
Joop Leibbrand	25
Martin van Kralingen.....	26

Gedichten beluisteren op locaties langs de route

Langs de wandelroute staan paaltjes met daarop een QR-code. Door deze te activeren kunt u het gedicht beluisteren. De gedichten worden voorgelezen door de stadsdichters.

Op het routekaartje (pag. 15 en 16) en in de omschrijving van de route staat aangegeven waar u de paaltjes kunt vinden. De nummers van de gedichten corresponderen met de nummers op het routekaartje.

Voorwoord

Beeldende kunst in het landschap werkt geweldig. Aan het landschap wordt iets toegevoegd. De kijker krijgt ruimte om na te denken over de omgeving. En toch... Deze kunstvorm verandert ook het landschap, zelfs al wordt - wie kent de voorbeelden niet? - slechts een lege schilderijlijst geplaatst.

Daarom is poëzie nóg mooier, althans, goede poëzie, zoals die van Joop Leibbrand, Jack W. Beneker en Martin van Kralingen. Poëzie is als de schilderijlijst die je het landschap anders laat ervaren. Maar dan zonder die lijst! De dichters veranderen niet het landschap, zij dagen uit anders te kijken.

Neem het mooiste gedicht dat ooit over Den Helder is geschreven, nummer 3 van de wandelroute - nota bene gelokaliseerd op dát stukje van de dijk waar ik mijn jeugd doorbracht en met de zeilkar over de kop vloog. Alleen al die eerste twee regels:

Het mooiste van Den Helder
is het kerkje van Den Hoorn

Mijn leraar Nederlands (laat dat nou Joop Leibbrand zijn geweest!) leerde ons te spelen met de betekenis van dichtregels. In die eerste twee regels, in die elf woorden, lees ik alle overbekende vooroordelen over Den Helder en worden ze door een verfrissende zee-wind weggeblazen. Dit prachtige gedicht heeft niet het landschap, maar wel mijn uitzicht voorgoed veranderd.

Wandel langs de mooiste plekjes van Den Helder, luister naar de stadsdichters en ontdek opnieuw de stad, de zee en misschien wel jezelf.

Peter Hovestad
hoofdredactie Noordhollands Dagblad

Wandelroute

1 De route start voor het TIP op Willemsoord. Hier is gelijk het eerste gedicht te vinden: **Zeestad (1)**
LOCATIE: Naast de ingang van het TIP-gebouw.

2 Over het terrein van Willemsoord, onder het poortje van het Marinemuseum door, langs hotel Lands End naar het Wierhoofd. Met uitzicht op het eiland Texel vindt u het gedicht **Den Helder kust de zee (2)**
LOCATIE: Naast de verrekijkers.

3 Verder langs de dijk naar Huisduinen. Ter hoogte van de vletten/sloepenaanlegplaats vindt u het gedicht **Het mooiste van Den Helder (3)**
LOCATIE: Boven op de dijk naast de bankjes.

4 Ter hoogte van Kaaphoofd kunt u **Zeezicht (4)** beluisteren. **LOCATIE:** Boven aan de dijk naast de parkeerplaats.

5 De dijk volgen tot Huisduinen. Boven aan de dijk, ter hoogte van Grand Hotel Beatrix vindt u het gedicht **Pier bij eb (5)**
LOCATIE: Boven op de dijk naast de bankjes.

6 Langs Restaurant Nogal Wiedus naar de Kustwachttoren voor het gedicht **Kustwachttoren (6)**
LOCATIE: Naast de Toren.

7 Vervolgens gaat u door Huisduinen naar de Huisduinerweg. Halverwege rechtsaf de Kerkhoflaan in. Deze volgen tot aan het kerkhof. Daar vindt u het gedicht **Kerkhof Huisduinen (7)**
LOCATIE: Voorbij het hek, rechts naast het bankje.

8 De Kerkhoflaan teruglopen, rechtsaf de Huisduinerweg afgaan tot aan het Timorpark. Tegenover het Gemini Ziekenhuis rechtsaf het park in. Bij de muziekoepel op het grote veld het gedicht **Dag van de muziek (8)**
LOCATIE: Voor de muziekoepel.

- 9** Het park doorlopen tot de ingang bij de Javastraat. Naast de vijver het gedicht **Park (9)**
LOCATIE: In de plantenbak bij het plateau aan de vijver.
- 10** De Javastraat helemaal aflopen tot de rotonde. Rechts ziet u het gebouw van Woningstichting. Hier vindt u het gedicht **Meisjesvakschool (10)**
LOCATIE: Rechts voor het gebouw.
- 11** Het zebrapad oversteken naar wooncomplex Lidwina en vandaar nogmaals oversteken naar de watertoren. Daar vindt u het gedicht **Watertoren (11)**
LOCATIE: Aan de muur van de Watertoren.
- 12** Vanaf de watertoren tot het Stadspark op het Julianaplein. Voor het Stadspark vindt u **Stadsparkgedachten (12)**.
LOCATIE: Voor het park aan de straatzijde links, u staat met de rug naar het NS-station.
- 13** Aan de rechterkant van het park aan de straatzijde vindt u het gedicht **Eindstation (13)**.
LOCATIE: Aan de rechterkant van het Stadspark.
- 14** De Beatrixstraat helemaal doorlopen. Op het zgn. 'Kanonnenpleintje' vindt u het gedicht **Stadshart gezocht (14)**.
LOCATIE: Rechts van de leilindes.
- 15** Aan het eind van de Beatrixstraat op de hoek van School 7 linksaf de Weststraat in. Dan de loopbrug over terug naar Willemsoord. Halverwege de kade tot slot het gedicht **Monumentendag (15)**.
LOCATIE: Gebouw links van het scheepswrak in glazen behuizing.

1. ZEESTAD

Als oorlogshaven stonden wij bekend
maar een levende stad werd daar niet
bruisend door ontsloten. Zielloos die rol
van volgzame marionet van de marine.

Nu de grijze vloot hier niet langer
domineert, kunnen vrij de eigen zeilen
worden bijgezet, trekt eigen zeemacht
op eigen kracht de eigen maritieme kaart.

Zo wordt ook op het land het tij gekeerd.
Alleen een zelfbewuste solovaart
doet recht aan onze trotse aard.

Joop Leibbrand, 2010

2. 'DEN HELDER KUST DE ZEE'

Waddenzee, Noordzee, twee armen open,
alles beweegt met de golven mee,
stroming en stormwind, getijden verlopen,
nooit komt het water tot rust,
Den Helder kust
de zee.

Waar meeuwen schreeuwen in de vlucht
hoor ik een oud geluid.
Het land laat ik achter
waar het eindigt aan de vloedlijn.
De branding rolt mij tegemoet,
tegen de dijk, over het strand

Ruimte reikt zover de blik kan gaan,
maakt de gedachten vrij.
Gedragen door het water
klinkt een lied onder de zon.
De wind voert verlangen met zich mee,
voorbij de stad, in het achterland.

Jack W. Beneker, 2012

tekst & muziek, gitaar
accordeon, arrangement
cello
dwarsfluit
basgitaar
2e stem

Jack W. Beneker
Cees Dito
Irene van den Heuvel
Loes Bakker
Erwin Meesters
Nynke Beneker

3. HET MOOISTE VAN DEN HELDER

Het mooiste van Den Helder
is het kerkje van Den Hoorn

als je in het late ochtendlicht
alleen staat op de dijk

en vanaf deze overkant
de zee voorzichtig deint

naar het nabije land dat over
verre horizon getild zal wijken.

Het is daar dezelfde hemel
niet die je hier ziet.

Joop Leibbrand, 2007

4. ZEEZICHT

Geen spat veranderd
in de loop
van de verstreken
Jaarsma's. Als een Mesdag
nog van gisteren,
hetzelfde zeegezicht:
je ruikt je

kust. De losse pols van
Hollands meesterschap; scheidt
uit wat wolken dit verdicht
gewelf. Zoals die eerste streek
waardoor het even hemel leek boven
een aarde, woest en
ledig. Aan de dijk

gezet, zien wij de gronden
nooit. Is alle diepte
leegte in het stormoog van een
zeegezicht, dat ons vanuit
een ver gezochte oorsprong
over baren aan blijft staren.

Martin van Kralingen, 2006

5. PIER BIJ EB

Zon, zuidwestenwind, een late namiddag
half augustus, loom is de tijd van het jaar.
Laatste klagers halen uit naar de lucht.

Een kolonie verdringt zich, schikt in waar
het droogvalt, iedere stap roept alarm
in een opgewonden pas op de plaats.

Af en aan gaan de koppen in zilveren
rollen, altijd wars, nu zo vriendelijk.
Zo strekt deze kalmte, als liefde.

Het opvallendst de reuk. Zilt zegt men,
maar het is wat je ziet: pokdalig basalt,
drogend wier, lege schelpen, zwart slib.

Joop Leibbrand, 2007

6. KUSTWACHTTOREN

Als toren mag hij geen naam hebben
maar er staat wat er staat, dwars
vierkant tegen het water gekant op
het kerende ontij niet langer belust.

Aanzie de plek. Nergens gaan uitslaande
zonnen vuriger onder, spat gaver de ruimte
het hoofd in, gaat iets van geluk zich
voorstelbaarder aan verbeelding te buiten.

Onherstelbaar tot stranding verleid weet
je van stad en land niet meer dan dat
je leeft aan hun kusten en dat je daar
een eeuwigheid kort bij mag stilstaan.

Koudwatervrees glijdt hier als zand van je af.

Joop Leibbrand, 2008

7. KERKHOF HUISDUINEN

Taal noch teken van een kerk,
maar ook geen bloedrivier, geen
bomen waarin harpijen loeren.

Op kielplaats het gedane werk
zijn allen drenkeldoden,
voorgoed aan land gebracht.

Zerken liggen als schotschriften,
schervengericht waartussen het
goed drentelen is, zoet gescharrel
dat verlies niet voedt.

Plaats waar men stilstaat
met zijn volle verstand, uitdijt,
maar niet in zichzelf –
waarvandaan men opgeruimd vertrekt.

Joop Leibbrand, 2008

8. DAG VAN DE MUZIEK

Van alle kunsten de abstracte.
Je wilde het mysterie wel verklaren
hoe, verdicht, verdund, lucht als trilling
rondwaart tot in het labyrint.

Wegwijs verkende je vorm en stijl,
hoorde het allegro, moderato
in kleine terts of reine kwint.

Taal en teken gaven richting.

Maar wie wordt meegevoerd in beleving
blijft, in het moment getroffen,
woordloos in vervoering achter.

Jack W. Beneker, 2011

WANDELROUTE

1. ZEESTAD
2. 'DEN HELDER KUST DE ZEE'
3. HET MOOISTE VAN DEN HELDER
4. ZEEZICHT
5. PIER BIJ EB
6. KUSTWACHTTOREN
7. KERKHOF HUISDUINEN

8. DAG VAN DE MUZIEK
9. PARK
10. MEISJESVAKSCHOOL
11. WATERTOREN
12. STADSPARKGEDACHTEN
13. EINDSTATION
14. STADSHART GEZOCHT
15. MONUMENTENDAG

9. PARK

Dit is de plaats, de enige.
Wandelpark in Engelse stijl en geen
vijver die je rondgaat als deze:

langs speelweide, broedeiland,
treurwilg, eik, kastanje, es en iep,
over trouwbruggetjes voorbij aan
een muziektent die wonderwel
niet detoneert.

De aanleg voorzag latere tijden -
zomerdromen van crisis tot crisis.

What's in a name,
maar met terugwerkende kracht
blijf je van namen af:

Java, Sumatra, Borneo, Celebes,
de Molukken. Het opzeggen wil
eerst maar moeizaam lukken.
Bali, Lombok, Soembawa...?
Ja, het klinkt en dan komen Soemba,
Flores, Timor door als laatste in de rij.

De les compleet, een park komt thuis.

Joop Leibbrand, 2009

10. MEISJESVAKSCHOOL

Je rook er altijd meisjes
die hier kookten, naaiden of
een broek leerden verstellen toen
het nog een knooppunt was.
Ze werden moeders

van de meisjes die er met hun
meisjes op de voorbank voorsorteren
op een eivormige rotonde
met vijf armen, nee geen vijfsporang
meer. Een eisprong rond

een pleintje waar herdacht wordt
welke zonen vroeger vielen voor
de moeders van hun moeders voor
ze vielen voor het vaderland.
Het ruikt er niet meer zo,

hoewel men toch opnieuw
hier wonen voor de toekomst
voorbereidt. Met ieders te
verwachten tijd van vallen
ruimschoots voor de boeg.

Martin van Kralingen, 2006

11. WATERTOREN

Met die mooie kop oogt hij gelikt, maar weet dat hij ternauwernood kon worden teruggebikt naar de staat waarin hij ooit de eerste ijzeren verving en als nieuwe oudste verder ging - doodsteek voor waterbronnen en arme waterboeren.

Later, lege huls van spuitcement, drukte een vol bassin niet langer topzwaar neer, werd er getapt uit andere vaten, een vast debiet de zorg van pompen, regelaars.

Versteend staat hij nu als een huis zo leeg. Onverzettelijk draait alles om zijn as - een humeurige wind waait er altijd verkeerd.

Joop Leibbrand, 2008

12. STADSPARKGEDACHTEN

Meer bomen werden opgezet
dan hier ooit zouden komen,
want niet gewoon grootsteeds te dromen
bleek variatie op de norm
aan het timmermansoog niet besteed.

Vanuit de verloren stadshoek
kijken oude bomen neer,
resten van lommerrijk verleden,
waar binnen de verweerde bast
berusting lijkt ingetreden.

Het verlangen dat je kende
naar het groen op oude foto's,
straks teruggegroeid in de stad.

Het visioen dat zich opdringt
van nu nog ongeborenen,
thuis onder ruisend bladerdak.

Jack W. Beneker, 2011

13. EINDSTATION

Aankomen in Den Helder is vaak wel een soort lichter worden.
Maar toch anders dan vertrek naar Texel.

Dagelijks weer wind en wetenschap de echtgewaande wereld achter je te laten met een enkele stap.

En toch elke dag opnieuw die flits, dat het hier gewoon weer kan beginnen. met de zekerheid –in ochtendspits-

dat jij daarin aanstonds je vaste plaats hebt. En 's avonds altijd nog bij aankomst

iemand die je dan desnoods weer wakker maakt.

Martin van Kralingen, 2004

14. STADSHART GEZOCHT

Je zoekt waar het nog niet wil kloppen,
spijt nog sluimert om wat achterbleef
op een vergeelde ansichtkaart,
ten prooi viel aan dadendrift en sloopdwang.

Wat je hoort is de slag die wordt gemaakt,
het plan van de tekentafel losgetild.
Gracht gepromoveerd tot gordel
en terug van weggeweest: het park.
Bomen weten hier hun plaats,
lopen vooruit op westenwind
naar een veelbelovend vergezicht
op een tweesprong in de tijd.

Vind vooralsnog de harteklop
waar hij komt van ver, als een stille wenk,
niet in steen alleen, maar
in de vlucht van een meeuw boven land,
het zicht op de haven in geroemd licht,
fluisterend water tegen de kade,
in een zucht van de wind langs je gezicht.

Jack W. Beneker 2011

15. MONUMENTENDAG

Je kijkt wat vaker omhoog,
verliest je in een detail
van hoekpilaster, rondboogfries.

De stad vertelt zichzelf.

Gietijzeren colonetten
markeren haar plaats in de tijd,
waaraan ambachtelijk
het hoofd wordt geboden.

Vroege betekenis trekt weg
uit verweerde muren.
Onder de spanten
wordt eigentijds beslag gelegd
op oude luister.

Herinnering daalt in nieuwe context.

Aangehaald verleden, dat soms vertroost
om wat van waarde bleef bewaard.

Jack W. Beneker, 2011

Jack W. Beneker

Jack W. Beneker (Den Helder, 1946) was 42 jaar werkzaam in het basisonderwijs. Daarnaast was en is hij vertolker van bestaande Nederlandse poëzie. Gedichten van bekende dichters krijgen bij hem een passende gezongen en gearrangeerde uitvoering.

Tot nu toe verschenen drie CD's van dit werk.

- Gedichten Gezongen
uitgeverij Metaphore Music 2002
- Ginds aan de overzijde
uitgeverij Metaphore Music 2007
- Met het moment in rust
uitgeverij Metaphore Music 2010

www.metaphoremusic.nl

Sinds januari 2011 is hij stadsdichter van Den Helder. Zijn stadsgedichten verschijnen in de Helderse Courant en op de Gemeentepagina van het Helders Weekblad.

Een aantal gedichten verscheen in de verzamelbundels:

- Dichter bij mijn stad
door Gerard Beense
uitgeverij KONTRAST 2011
- Stadsgedichten verzameld
door Gerard Beense
uitgeverij KONTRAST 2012

stadsdichterdenhelder.blogspot.com

Joop Leibbrand

Joop Leibbrand (Den Helder, 1943) was werkzaam als leraar Nederlands en is poëzierecensent van het literaire e-magazine Meander (meander.italics.net) en redacteur van Meander Klassiekers, een serie poëzie-analyses (klassiekegedichten.net). Hij was van 2007 tot 2011 stadsdichter van Den Helder.

Publicaties

- Het inflatoire ik
(met W.G. Rienks); eigen beheer, Den Helder 1967.
- Mogen we even @FREKENEN?
(light verse in samenspel met drie andere dichters); uitgeverij Servo, Assen 2001
- Wacht maar
(onder het pseudoniem Frieda Snel) uitgeverij Bellevue, Noordwijk 2001
- Vroeger of later
uitgeverij Bellevue, Noordwijk 2003
- Waterpas
Helderse gedichten; uitgeverij HDC Media, Alkmaar 2010

De gedichten van de poëzieroute werden eerder gepubliceerd in de Helderse Courant.

Martin van Kralingen

Martin van Kralingen (Den Helder, 1957) werd in 2004 aangesteld als eerste stadsdichter en vervulde deze functie tot Gedichtendag 2007, toen hij werd opgevolgd door Joop Leibbrand.

Gebundeld verschenen:

- Ten Oosten van Waterland (2004)
- Waar heel het leven drijft (2007)

Publiceerde gedichten in:

Ballustrada, Dichter, Hard Gras, Meander, 't Muzenkoeriertje, Opspraak, Rottend Staal, Stadsdichterpodcast.

Gedichten in bloemlezingen:

- Wordenvloed (2005)
- De Stad en ik (2005)
- Kastanjedichten (najaar 2006)
- Uit het Noorden waait de muze aan; dichters over Groningen (2008)
- Stadsdichters Bijeen (2009)

Overige:

10 gedichten opgenomen in PoezieLeesRoute in de Muurhuizen te Amersfoort (2009)

Luister met QR-codes naar de stadsdichter op locatie